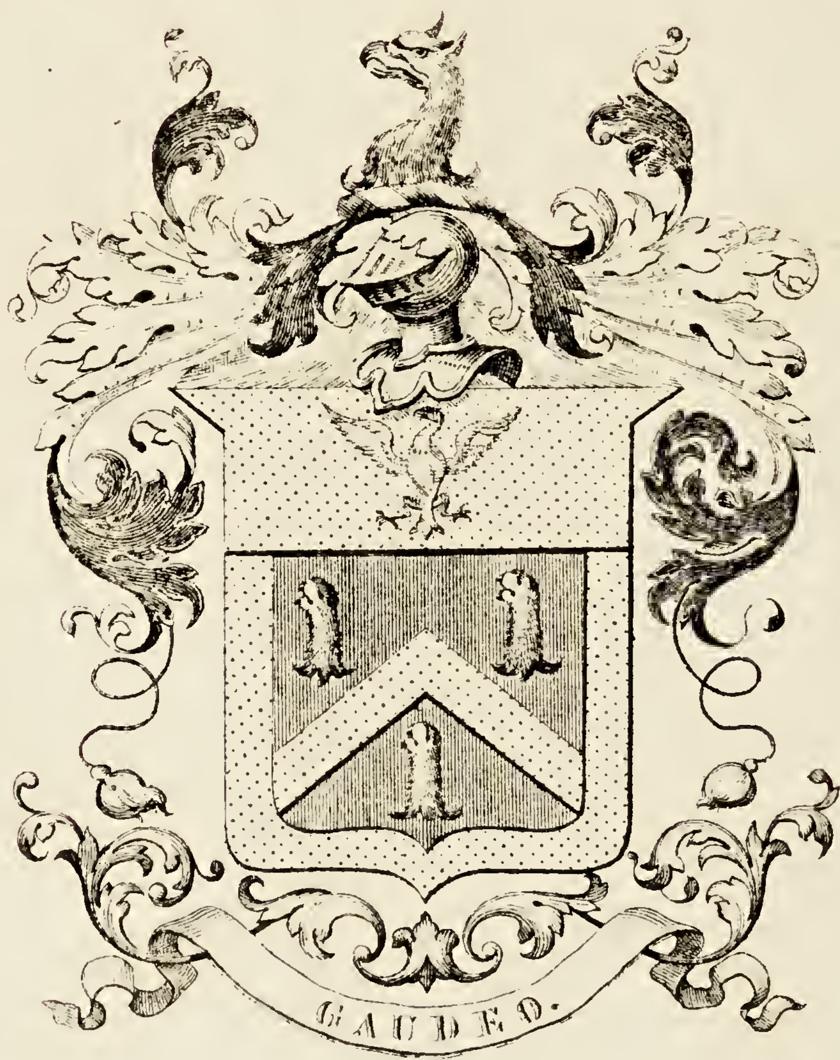
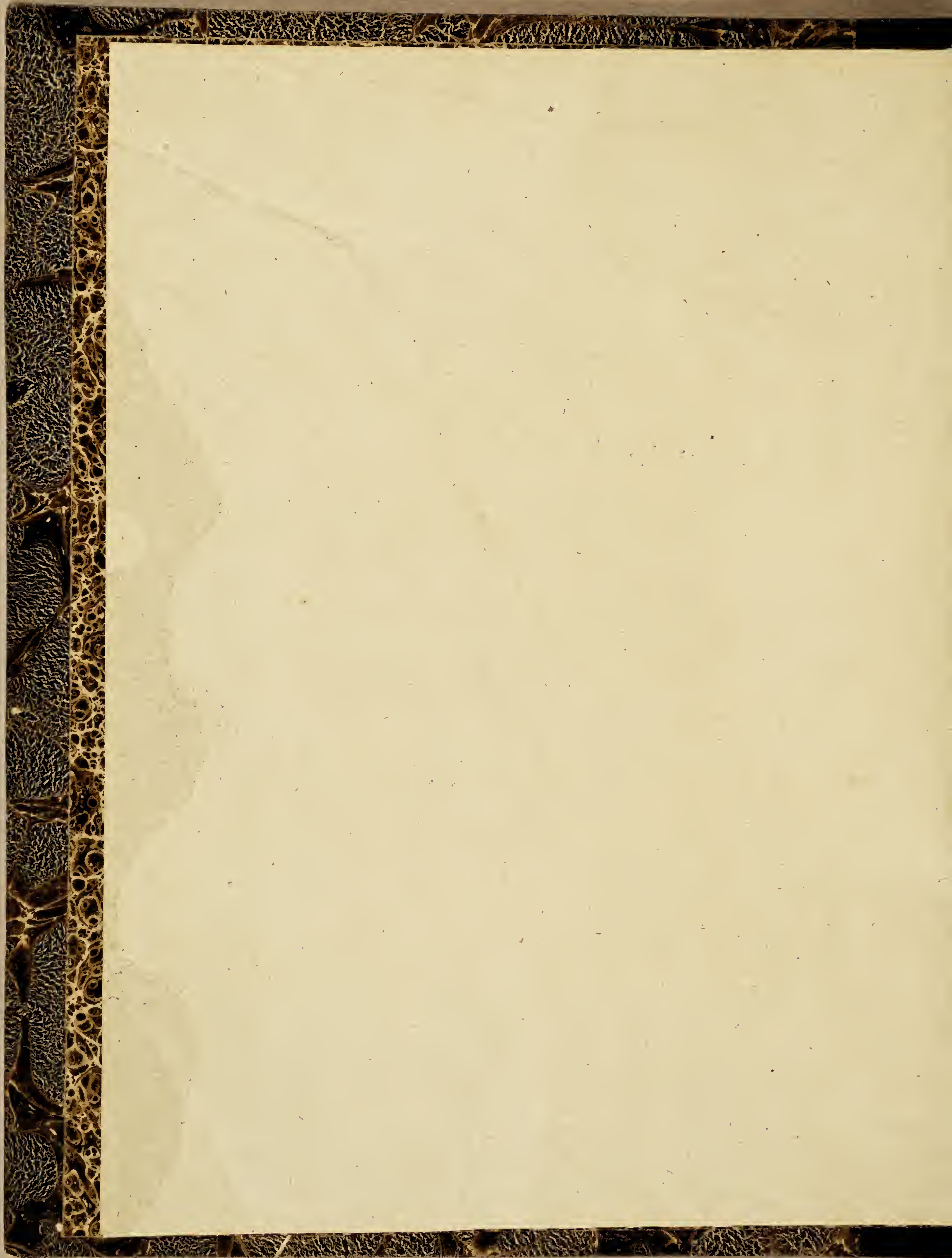
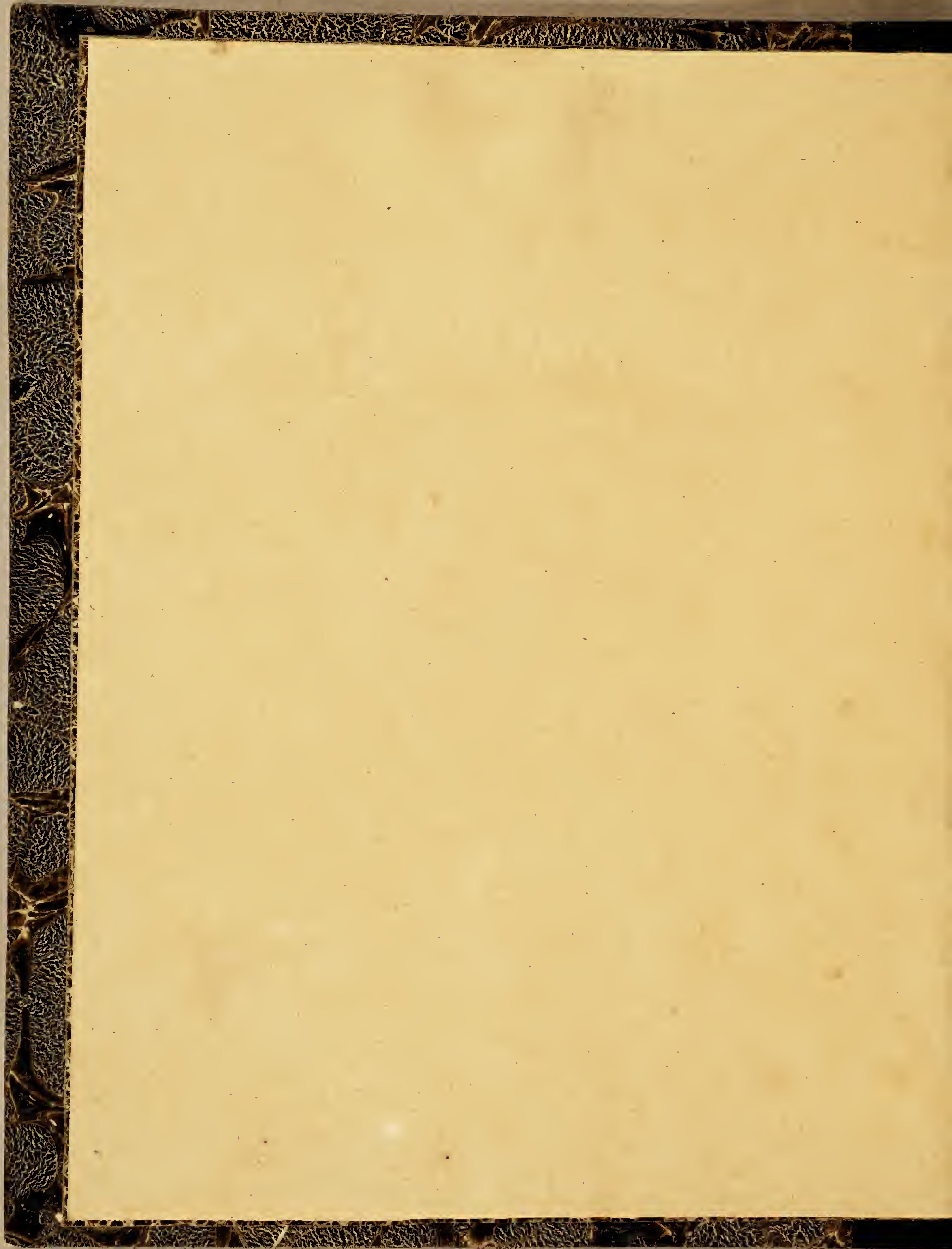
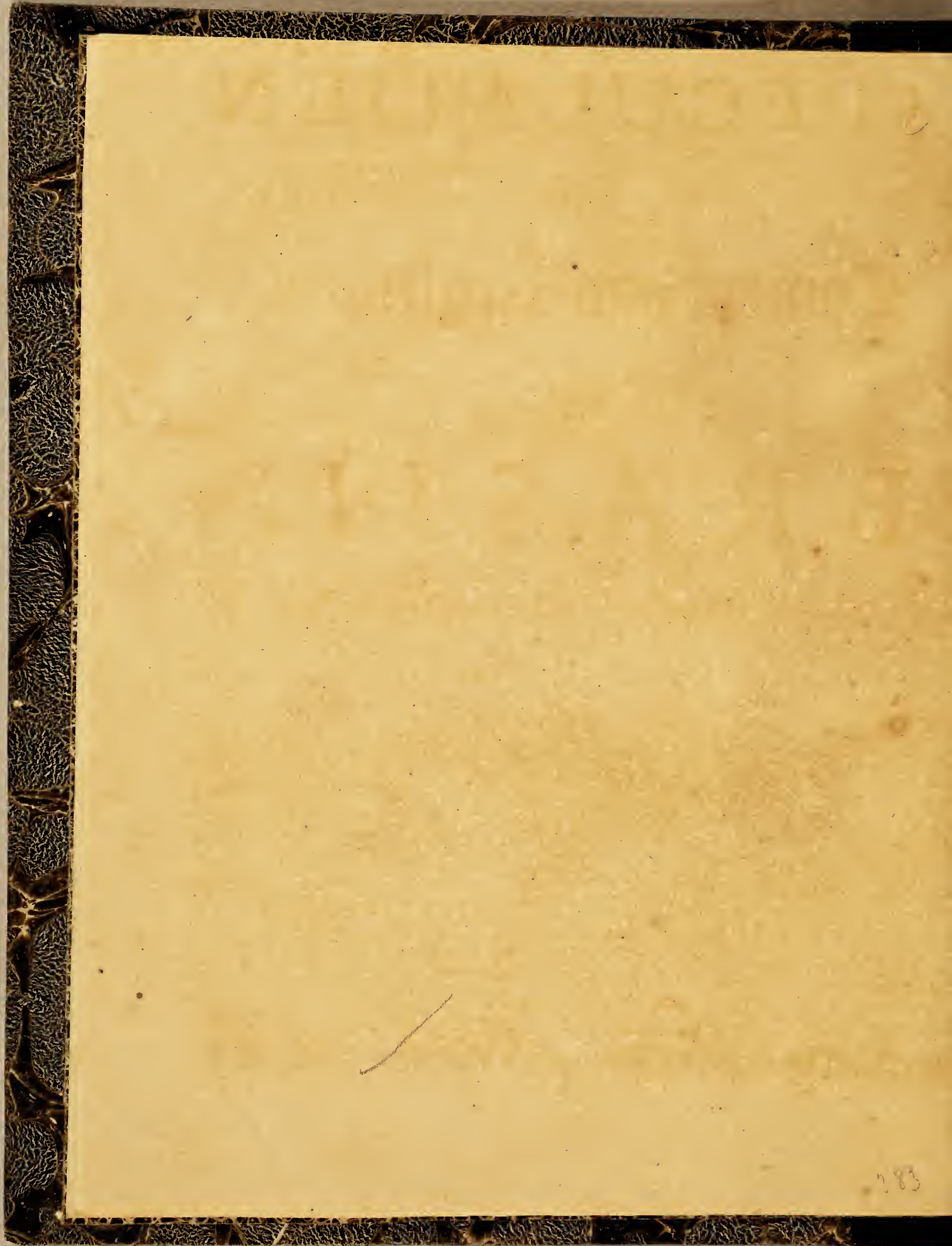

HT

GAUDEO.

SPECULATIEN
Op't
Concept van Reglement
Op
BRASIL.

Ordinatio Brasiliensis.

t'AMSTERDAM,
Ghedruct by *Samuel Vermeer*, op den Nieuwen Dijck, 1648.

SPECULATIEN

Op't Concept van Reglement op

BRASIL.

D Ewijle (Beminde Leſer) onlanghs ſeker Concept van Reglement op Braſil / by haer Ho : Mo : de Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden / en de Bewinthebberen der Gheoctroyeerde Weſt-Indiſche Compagnie is genomen en door den druck gemeen gemaeckt / ſoo acht ick noodich te zijn / daer over mijne Spe-
ulatien elck een mede te deelen die daer is aen gheleghen / ende voornamentlijck
aer Ho : Mo : ende de Hooft-Participanten / dewelcke voornamentlijck de ſorge
evolen is van de vervallen ſtaet vande voorſeyde Compagnie weder op te rech-
en / ende als voren te doen floreren. Het voorſeyde Concept, zijnde in vijf-en-
wintigh Articulen begrepen / ſal ick van Articul tot Articul verhalen / en daer na
p elck een mijn Speculatie ſtellen / ſoo dat ghy (Leſer) niet noodich ſult hebben
ie daer by te koopen.

ART: I.

A Lle Inwoonders deſer Geunieerde Provintien, Onderdanen van hare Ho : Mo : ſullen vermogen met hare eygene of bevrachte Schepen by
rovifie, en voor den tijdt van twaelf eerſt-komende Maenden, te varen ende
e Negotieren naer ende op de Kuſte van Braſil, ende tot dien eynde van hier
erwaerts, ende van daer herwaerts te brengen alderhande goederen, Waren
n Koopmanſchappen, uytgeſondert Amunitie van Oorlogh ende Braſilien-
Hout, welcke twee ſpecien de Compagnie aen haer behout, ende dat op die
Conditien en Ordre hier naer volgende.

SPE:

God lof dat de Bewinthebbers vande Weſt-Indiſche Compagnie de ooghen
oo verde zijn geopent / datſe alle Inwoonders deſer Geunieerde Provintien / On-
erdanen van hare Ho : Mo : conſenteren / om met haer eyghen Schepen of die ſy
ebben bevracht op Braſil te mogen Negotieren : en waer het te wenſchen / dat ſy
ulcx over veel Jaren hadden gedaen. Want 'tis ſeecker en waerachtigh dat by

soute van dien/onse Brasilsche Landen eensdeels so soberlijck zijn gepopuleert en gecultiveert / en de Negotie derselver niet recht/naer de eyghen nature soo vande Cooplupden hier als daer te Lande / en dienvolgens naer zijn behoorlijcken eysch tot noch toe niet gedreven gheweest. En tot bewijs van sulcx is het exempel van de Portugesen alleen ghenoegh / die sulcx toelieten/als sy meester daer van waren/ en Brasil alleen bevoeren/hebbende by een hondertjarige experientie bevonden dat sulcx best waer.

Maer dese twaelf dingen komen my vreemt voor. Als Ten eerste: Datmen dit by provisie en voor den tijdt van twaelf eerstkomende Maenden maer consenteert: want daer upt valt de presumptie / datse daer na sulcx wederom sullen verbieden / belettende alsoo veel Negotianten daer mede derwaerts te Negotieren/ die anners wel lust daer toe hebben/maer voor een Jaer dat niet beginnen willen. Ten tweede: Datmen den tijdt van de voorseyde twaelf Maenden niet en stelt/ wanneer die aenvanck sullen nemen ende eyndighen / want sulcx immers alle Schippers en Cooplupden seer noodich dienen te weten om haer daer naer te reguleren/te meer om dat dit Reglement niet publijck is aengheslagen/en 'tselve alleen Gedruct staet in't Jaer ons Heeren 1648. datmen nemen kan op sulcken dach als men wil / van den eersten Januarp tot den lesten December toe. Ten derde: Datmen niet en expresseert/of de Schepen/ die op't eynde vande voorseyde twaelf Maenden naer Brasil sullen gaen / ende consequentelijck binnen dien eyghen tijdt niet wederom konnen komen/mede daer inne begrepen zijn: en dat deselve vry en vranck sullen zijn van moleste en censiscatie alsse hier te Lande naer d'expiratie van dien sullen arriveren ; alsoo sy volgens den Text niet vry daer van soude zijn. Ten vierde: Datmen ten dese tijde dit Reglement maeckt / als wanneer daer te Lande geen Negotie is/noch inde eerste twaelf Maenden gheen Negotie/dat Negotie heten mach/zijn en sal/selfs dat wy het Landt met gewelt wederom winnen/ of by't Accoort met Portugael wederom krijgen: Wie en soude hier upt niet presumeren/dat sulcx is voor die tijdt toegestaen/om dat eenige eyghen baet-soekende Bewinthebbers in die tijdt geen proffijt sien te doen by de Negotie vande Compagnie en haer Administratie. Ten vijfde: Datmen d'Ingesetenen of Onderdanen van desen Staet dat alleen consenteert: Daer op ick vrage/dewijle dat de welvaert van desen Staet inde Negotie en Zeevaert deser Landen bestaet / waeromme dat het die van Vranckrijck/Engelant/Brabant/ Vlaenderen/ Duytslandt en Italien niet geoorloft soude zijn / door haer Factoors hier te Lande op Brasil te Negotieren/ soo wel als op andere Landen? te meer dat den Coningh van Portugael sulcks toe laet: 'tschijnt datmen al willens blint is / inde welvaert van onse Landen: seytmen dat sulcks genoeghsaem daer by werdt toegestaen: Ick segghe neen volgens den klaren Text: en waert de meeninge so vrage ick/waeromme datmen dat niet beter heeft ge-expresseert? Ten seste; Datmen 'twoort Brasil alleen stelt/en niet en seght / naer en op de Kuste van het Nederlandts Brasil: Want/ 'tschijnt als of haer Hoogh: Mogende en de Compagnie van / niet eens ghetwijffelt heb-

elt hebben aende Conquesten niet alleen van ons maer oock van't Portugaels-Brasil/door de macht by haer 'tvoorleden Jaer daer heen gesonden/ als sy dit Reglement maeckten/en dat is berispelijck/en zijn Reeckening gemaeckt sonder zijn waert: Ten sevende: Datmen daer by d'Ingesetenen van dese Landen ghenoeghsaem consenteert/omme vreemde Schepen van Engelsche / Zweetsche en Oostersche in onse Havens leggende/derwaerts te bevrachten: dat immers regelrecht strijdt teghen de welvaert der selver Landen. Ten achtste: Datmen volghens desen Text/maer consenteert dat d'Ingesetenen op de Kust van Brasil alleen naer sullen moghen trafiqueren en handelen/ende niet in't Landt daert haer ghelieft: ende alsmen dese woorden sal nemen of verstaen naer haer gebruyck/soo kanmen niet meer daer uyt halen / als dat d'Ingesetenen van dese Landen haer Waren alleen aen Boort van haer Schepen in Brasil sullen vermogen te verkoopen: gelijck alle Barbarische en Gueneessche Handelaers dat sullen ghetuyghen / en is sulcks de meeninge niet/waerom stelmen't soo? Ten negenste: Datmen d'Ingesetenen van ons Neerlandts Brasil van dese Benefitie uyt-sluyt/datse niet mede/selfs of door haer Factoors in onse Nederlanden eenighe Schepen op ons Nederlants-Brasil sullen mogen bevrachten of doen bevrachten/haer Goederen daer in-laden of doen in-laden/en deselve daer te Lande verhandelen of doen verhandelen/soo wel als d'Ingesetenen van dese Landen selfs: dat immers teghen alle reden en billickheydt strijt: Ten thiende: Dat d'Ingesetenen van ons Neerlants Brasil niet soo veel vryigheydt en wert vergunt/datse hare Brasilsche Waren voor haer eygen Reeckeninge met de particuliere Schepen herwaerts mogen brengen of senden/ende die daer verkoopen of doen verkoopen: zijnde het selve ghelijck het voorgaende mede tegen alle reden en billickheydt strijdende: en ofmen hier tegen al wilde seggen dat sulcx de meeninge niet en is / die antwoord' ick dat den Text dat niet mede en brengt: maer wel dat alleen d'Inwoonders deser Nederlanden sullen vermoghen te Negotieren op Brasil en van daer op dese Landen. Ten elfste: Dat niemandt van d'Inghesetenen deser Vereenighde Nederlanden van hier op Brasil en van daer op dese Landen sal vermogen te Negotieren als die haer eyghen Schepen daer toe sullen willen gebruycken/ofte eenighe andere daer toe specialijck hueren/ sulcx dat alle die gene die soo sterck derwaerts niet van't sinne zijn te handelen/ende dienvolghens haer Goederen inde bevrachte of gedestineerde Schepen soude moeten laden / sulcx absoluyt verboden werdt: dat immers oock teghen alle reden strijt: en wiltmen seggen dat nochtans de meeninghe sulcx sy / soo antwoort ick/dat den Text van dit Artijckel dat niet mede brengt: ende vraghe ick: waeromme datmen dat dan niet vater heeft uytghedruckt? Ten twaelfste: Dat d'Ingesetenen van desen Staet verboden wert/uyt dese Landen naer Brasil eenige Ammunitie te brenghen/ en van daer in dese Landen eenigh Brasilien-hout: want wat kan de Compagnie dat schaden? staet de Particulieren niet vry met Kruyt en andere Ammunitie op alle andere Landen te Trafijqueren? en waerom dan oock niet op het Neerlandts Brasil? kan hier onder eenigh bedroch of

 merckelijck

merckelijcke fraude of yets tot nadeel vanden Staet gepractiseert werden? o neen: soo is't dan oock t'eenemael inpertinent. En wat het Brasilienhout aengaet/wanneer de Compagnie in Brasil dat Verpacht / of dat sy geen eyghen Schepen daer en heeft/om 'tselve over te brengen; Ick vraghe waeromme souden de Particuliere Schepen dat niet mogen doen? Hier by sal ick't voor eerst laten / hoewel dat ick meer Speculatien op dit Articul soude konnen by-brengen.

ART: 2.

De voorschreve particuliere Negotianten, willende een Schip aenlegghen, sullen ghehouden sijn 'tselve aende Kamer vande West-Indische Compagnie, ter plaetse daer sy begeeren uyt te varen, te kennen te gheven, als mede de groote, Monture ende Manninghe van het voorschreve Schip, ende behoorlijcke Acte van Permissie of consent lichten.

SPE:

Hier wil ick alleene maer vraghen/waerom/dat d'Ingesetenen hier te Landen/ op nieu Permissie of consent sullen moeten lichten / om met haer Schepen naer ons Neerlandts Brasil te mogen varen / daer haer by dit Reglement sulcx toegelaten werdt? Dat is immers tenemael onnoodigh: oock mede datmen te kennen moet geven de groote/Monture en Manninge van dien: wat kan de Compagnie daer mede uyt-rechten? seker niet met allen: even soo weynigh als d'Admiraliteyt soude doen met de kennisse vande Schepen die van tijdt tot tijdt op Portugal/ Castilien en Italien varen.

ART: 3.

In het voorschreve Schip en sullen geen Goederen mogen werden geladen als ten Overstaen vande Bewinthebbers, of der selver Gecommitteerde, ende ten sy deselve alvoorens in het Pack-Huys vande Compagnie wesende ghebracht, oock met het Merck vande voorschreve Compagnie sullen wesen geteyckent.

SPE:

Ick en kan my niet versinnen waer toe of waerom dat sulcks noodigh is / als om de particuliere Coop-luyden onlustigh en verdrietigh te maecken/en op groote onnoodige kosten te jaghen/ behalven om deselve merckelijck daer by te verkorten: Insonderheydt als haer Schepen Seyl-reet leggen/en gheen goeden Windt willen versuymen; als wanneer den tijdt soo kostelijck is / dattet somtijdts op een uur of twee aenkomt/om zijn goet daer in te krijgen. Dan 'tschijnt dat dese lieve Bewinthebbers wijser willen zijn / als de Heeren van d'Admiraliteyten/die niet

eens

ens daer opstaen/maer wel te vreden syn datmen de Goederen uyt de Cooplupden haer Huysen of Pack-Huysen of vande Wage of andersints regel-recht aen Boort brengt vande Schepen/daer mede datse deselve versenden / mits onderwegen of al voozen deselve laten Visiteren of die recht aengegeven zijn/ ende daer van de gherechtigheydt des Landts betaelt is. Wat wiltmen meer hebben ? is dit niet ghenoegh ? Yemant sal mijn hier op mogelijck antwoorden en seggen/dat sulcx noodigh is/om daer door te weten wat voor Waren en Coopmanschappen van tijt tot tijt naer Brasil werden gesonden : dan die antwoord' ick wederom/ dat sy dat wel sullen konnen sien uyt de Comboy of lysent Sedels/die de Coop-luyden en Schippers gehouden zijn van haer Goederen te lichten eer sy die aen Boort brenghen/en t'Scheep bestellen.

ART: 4.

Van alle welcke Goederen behoorlijcke Manufacture sal werden gemaeckt en by den Schipper onderteyckent, om te gelijck neffens deselve aen den President ende Raden vande hooge Regeeringe in Brasil gesonden te worden.

SPE:

Waer toe wederom dese nieuwigheyt de Negotianten van Brasil opgeleyt ? die de Reders en Bevrachters vande Schepen d'Eygenaers en Negotianten op Brasil soo onlustigh sullen maecken / datse van Brasil niet sullen moghen hooren spreken : ja lieber ledigh sitten of leggen als daer heen te varen of te Negotieren/ want een yder bedencke by sich selven wat groote moeyte en zwarigheyt het voor de Reders / Cooplupden of Schippers sal zijn / partinente facture te leveren van al die goederen/die in zijn Schip zijn geladen/staende alle man vry sulcx te doen: en wat is dat noodich ? konnen die van't West-Indische Cantoir dat selfs niet doen in't Paspoort vande Schipper / ghelijck als de Cantoiren van d'Admiraliteyten dat doen ? konnen de President en Raden/ of om beter te seggen die van het Cantoir in Brasil daer by niet sien wat goederen hier zijn in-gheladen ? om daer van aldaer haer in-komsten te trecken ? zijn al die Goederen niet confiscabel die sonder dat in 't Schip bevonden werden ?

ART: 5.

De voorsz Goederen sullen mede getaxeert ofte in prijs aengegeven moeten werden, om daer van den Tol of Recognitie te betalen, sulcx als tot noch toe gebruyckelijck is geweest,

SPE:

Dat kan immers wel ghescheiden/sonder de Goederen in't Pack-Huys vande Compagnie te brengen : gelijck dat by de Heeren Directeurs is geypractiseert geweest.

weest. Seytmen dat sulcks tot noch toe gebruyckelijck is geweest: die antwoord ick wederom datmen een quaet ghebruyck met eeren wel mach nalaten/en een beter practiseeren. Alle onnoodige onkosten en ophoudinghe moetmen eviteren soo veel men kan.

ART: 6.

Ende dat soo wel vande Vivres die tot Victalieringe van't Scheeps-Volck worden mede genomen, als alle andere Waren en Koopmanschappen, ghene uytghesondert.

SPE:

Besiet wat vreemde nieuwigheydt is dit: de Schippers souden van haer Victualie voor haer Scheeps-Volck mede genomen / Tol of Recognitie moeten gheven/daer sy varende op andere Landen/daer van vry zijn/en altijt geweest hebben: sulcx dat de vreemde Natien onse Schippers dien aengaende ongemolesteert laten en civilder daer in gaen als de West-Indische Compagnie: wiltmen dit daer mede verschoonen/datmen de sluykerye van d'Eet-wareu daer door voor eenigh ghedeelte sal prevenieren: seecker 'tis een groote soo Mosselen! hebben de Heeren van d'Admiraliteyt dat mede niet bedacht op't maecken vande Lijste der Convoyen en Lycenten? Ja immers soo wel en beter maer uyt goede consideratien hebben sy dat niet willen practiseren: want de algemeene Zeevaert deser Landen daer door niet alleen werdt gestijft/maer oock onse eygen Lauden/ door de consumtie der selver Vruchten selfs. En wat de sluyckerye belangt in Brasil / kan de Compagnie daer gheen ordre stellen / gelijck als d'Admiraliteyt hier te Landen op't in-komeu vande Waren en Coopmanschappen? En ghenomen daer wiert soo nu soo dan by de Schippees en Boots-luyden wat gesluyckt/wat kan dat maken? dat sy wijs waren sy souden daerinne alwillens wat door de vingeren sien / om de Schippers en Boots-luyden aen te locken: die doch soo veel te beter koop die Goederen daer weder verkoopen sullen/sulx dat onse eygen Inwoonders dat te baet sal komen.

ART: 7.

Welcke Recognitie voortaen niet en sal betaelt worden hier te Lande,maer in Brasil, volgende nochtans de voorsz Taux alhier gemaeckt, ende den cours van't gelt mede alhier loopende vanden gelde, 'tsy Gout ofte Silvere Specien en sal niet betaelt werden.

SPE:

Het is al te kleyne verlichtinge datmen voortaen de Recognitie in Brasil sal betalen/datmen pleegh hier te Lande te moeten doen voor't vertrecken vande Schepen: De tegenwoordighe sobere gelegentheydt van ons Nederlandts Brasil/ver-

eyscht/

epscht / mijns oordeels / datmen de eerste thien Jaren alle in-komende Waren en Coopmanschappen gansch niet en beswaert/om de Populatie en Culture van dien daer door dies te beter te bevorderen ; zijnde daer aen niet te twijffelen/ by soo verde men sulcks practiseert en 'tgene meer als ick hier na sal segghen/ of daer sullen uyt dese Landen veel duysenden van Menschen derwaerts gaen woonen/om haer daer te erneren : d'eene met dese d'ander met die Vocatie : Men is wel op't hoogste daer mede bekommert hoemen dat in korten tijdt of weynigh Jaren sal te wege brenghen/maer men considereert niet/dat voor alle dinghen daer toe van noode is / dat daer alles goet koop is/ en voornamentlijck de Lijf-tocht : hadmen dat van den beginne/dat wy 't Landt machtigh wierden/sulcx gepractiseert/men had niet alleen de voorleden swaricheydt niet beleeft / maer oock de Herten der Portugeesche Onderdanen al t'samen tot ons getrocken : want door de groote meenighte van onse Natie en souden sy dat niet dorven onderstaen/ en door de voorseyde accommodatie niet eens gedroomt hebben te beginnen. Wie en weet niet / die de natuere van onse Natie recht kent/datse seer licht na andere Landen gaen/ alse hooren dat daer goet koop leven is ? dat is oock 'teerste daer men na vraegt : alsmen dan hoort datmen de eerste thien Jaren niets van inkomen daer sal gheven/soo sal dat veel menschen aenlocken/om derwaerts te gaen woonen / dewijle dat alles daer dan ten naesten-by soo goet koop sal zijn als hier in Neerlandt: daer na kanmen met fondament daer op eenige lasten stellen.

ART: 9.

Doch ingevalle de Compagnie selfs met het voorsz Schip begeerde eenige Soldaten of vrye Luyden, oock Vivres of andere Goederen te senden, sullen de particuliere Negotianten naer proportie van het selve Schip tot het vijfthiende-part van hare groote ghehoude wesen, deselve in te nemen, te weten de voorsz Soldaten en vrye Luyden teghen seven stuyvers 'sdaeghs voor haer mont-kosten, ende de voorsz Vivres of andere Goederen vry sonder eenighe Vracht, of andere belastingr in Brasil uyt te leveren, volghens het Cognossement by de Schippers geteyckent.

SPE:

Het achtste Articul is hier uytgelaten / soo en valt daer op oock niet te segghen. Dat de Schepen die de Particuliere Negotianten van tijdt tot tijdt naer Brasil sullen senden/ gehouden sullen zijn tot seker ghetal van Soldaten of vrye Luyden mede te nemen tegen seven stuyvers daegs voor haer passagie en montkosten / dat is redelijck / maer 'tandere niet / namentlijck datse het vijfthiende deel van haer ruym in't heen gaen soude moeten missen/en dat de Compagnie dat voor niet soude betalen/is onredelijck/soo sy eenigh goet derwaerts wil senden soo mach sy met haer eygen Schepen dat doen/of op vracht aenbesteden / dat sy goet koop genoegh sal krijghen.

ART: 10.

De voorsz Particuliere uytgheloopen wesende, sullen hare reyse moeten nemen a droicture naer het Reciffe de Pernambuco sonder eenighe andere plaetsen of Havenen, 'tsy onder weghen ofte op de Kusten van Brasil te moghen aendoen.

SPE:

Dit is al mede geen reden: waeromme en souden de Negotianten van Paraiba haer Schepen niet a droicture daer heen mogen senden? waer toe haer die on kosten aengedaen/om sulcx met binnenschepen van Pernambucq daer heen te senden? 't Schijnt dat de Bewinthebbers niet en weten dat alles in Brasil op de me nage moet aengheleydt werden. Ick vraghe waer toe sal dat dienen / datmen d Spaensche en Fransche Wijnen / de Brandewijnen / de Bieren / de Noortsch Balcken en Deelen/ en andere diergelijcke natte en grove Waren van Pernambu na alle d'andere plaetser van ons Brasil sal moeten versenden? anders als om d Coopluyden op groote kosten te jagen/ende merckelijcke schade te doen/want sul immers sonder groote spillinghe en oncosten niet kan toegaen.

't Is oock noyt by de Portugesen gepracti seert / noch ten wert alsnoch niet ghedaen: De Negotianten vande Bahia ontlossen soo veel van die Waren daer al haer goet duncken / met de rest laten sy haer Schepen of Carvellen naer Rio d Jainero gaen om die daer te lossen/en soo behooren onse Negotianten of Schepe mede te moghen doen/namentlijck/dat sy eerst in Parahiba sullen vermoghen ae te loopen/en daer te lossen so veel of weynig van haer ladinge als haer goet dunckt en van daer naer Pernambuq gaen om haer resterende ladinge daer te lossen. Soo men anders doet/men doet den Handel gewelt aen.

ART: 11.

Uytgesondert alleen dat de gene die sulcx versoecken, by expresse Acte sa werden toegestaen, uyt de Eylanden naer het Reciffe te mogen varen, en van daer Spaensche Wijnen of Olyen (sonder eenige andere Waren) mede te brengen, onder gelijcke Recognitie, als hier boven geseyt is, doch in Specie te betalen, soo het de Compagnie mochte believen.

SPE:

Waer toe (vraegh ick) sal't noodigh zijn datmen sal moeten consent versoecken om in't Passant aende Eylanden van Canarien aen te loopen om daer eenige Wijnen in te nemen/en na ons Nederlants Brasil te brengen? anders als om te weten watter naer Brasil ghesonden wert/om zijn proffijt daer mede te doen; want dae leggen't veel Bewinthebbers op aen. Waerom soudet de Negotianten niet vr

staen/

taen/dat sy haer selven te resolveren of na te laten? volghens de Libertept die alle Negotianten hebben/en moeten behouden.

't Is wonder dat onder soo veel wijse Mannen als over dit Concept zijn geweest om dat te ramen/niet eenen en is gevonden die d'Eylanden van Canarien kent/ of de Vruchten die daer vallen: want soo sulcx waer geweest soo en souden sy niet beraemt hebben/dat het soodanige Schippers vry sal staen Olyen van daer naer't Recif te mogen brengen/dewijle die daer niet en groepen/maer selfs upt Spagnien daer gebracht werden/soo veel als tot noodzuft noodigh is.

Wel wat raet nu? dit Concept moet daerom nootsaeckelijck gecorrigeert of geampliceert werden / ende de particuliere Negotianten vergunt datse in't Passant na Spagnien sullen mogen gaen/om deselve daer in te nemen/ dewijle datmen die in ons Brasil soo noodigh van doen heeft.

Maer onder dese Correctie of Ampliatie schuylt noch een ander en meerder swarigheydt/of gewelt diemen de Negotie of Negotianten doet; namentlijck datmen niet en wil dat yemant met zijn Schip in ons Nederlands Brasil komt met Wijnen en Olyen/als die expresselijck hier in't Lant daer toe uytgerust en gedestineert zijn: en dat geeft my wonder: want daer by sullen veel Negotianten gewelt ghedaen werden: als namentlijck die op de Eylanden en Spagnien handelen/ die niet en sullen vermogen / haer Schepen soo't haer of haer Factoors goet dunckt/ van daer met Wijnen of Olyen naer Brasil te senden: gelijck sy dat selve veeltijts anders sullen doen. De Factoors van Spagnien en d'Eylanden/ zijnde Nederlanders van desen Staet en Ingesetenen sullen daer by oock niet vermoghen voor rekeninge van haer selven of haer Meesters eenige Nederlandtsche Schepen aldaer te bevrachten en met soodanighe Waren naer Brasil te senden: daer by dan die Negotie/ en Coop-luyden onrecht wert gedaen. Ghelijck mede onse Schippers/datse daer buyten-slans zijnde/geen vracht soude mogen aennemen op ons Brasil; daerse sulcx mogen doen op Portugaels Brasil in Portugael, Madera ende Vlaemsche Eylanden.

Noch schuylt hier meer swarigheydt onder: namentlijck / dat by dit Artijckel ghenoeghsaem verbooden wert / datmen uyt Spagnien 'tsy van Mallga, Calis, of St. Lucas, noch uyt Vranckrijck 'tsy van Bordeaux, Nantes of eenigh ander plaets/ gheen Wijnen noch Brandewijnen naer ons Nederlandts Brasil sal moghen voeren. Ick kan my niet versinnen waer dese Luyden haer sinnen zijn geweest/doende dit Concept maeckten: want alsoo dese Waren in ons Nederlandts Brasil heel noodigh van doen en goede Coopmanschappen zijn / waeromme salmen die dan daer niet brenghen? of salmen die als te vooren eerst hier laten komen/en daer na van hier na Brasil senden? en alsoo tegen alle reden en redelijckheydt handelen/tot niemants proffijt/en onlydelijcke schade van d'Ingesetenen van ons Nederlands Brasil, mitsgaders de culture en populatie van dien/als hier na noch beter sal blijcken.

Zijnde hier by noch mede te verwonderen dat by dit Artijckel mede wel expresselijck verboden wert/Brandewijnen uyt d'Eylanden naer ons Nederlandts Brasil

te brengen/die nochtans daer ghemaeckt en van hier tot noch toe met groote mee-
nigte derwaerts gesonden werden; dan hier uyt wert mede gesien d'onwetenheyt
van die gene die het Concept hebben ghemaeckt/dat voor soo veel moet werden ge-
corrigeert of geamplieert.

Noch aldermeest ist te verwonderen dat by dit Artijckel wederom wert vast ge-
set en vernieut/de groote en schadelijcke Recognitie vande voornoemde natte Wa-
ren/ bedragende van elck Pijp Spaensche Wijn Guldens van yder Ox-
Hooft Brandewijn Guldens / van ygheluck Ox-Hooft Wijn
Gulden/van yder Tonne of Pijp Mom Gulden die de Schippers heb-
ben ingenomen/al quamen die op Zee uyt te lecken / of vande Boots-Luyden be-
schadight te werden. Een last die al te groot ende de Populatie en Culture van ons
Nederlandts Brasil onlydelijck is. Den Coningh van Spagnien en heeft zijn leven
dat oock noyt gepractiseert; wel wetende dat sulcx van soo quade gevolgh is. Dese
Waren sijn daer veel van doen / tot onderhoudinge des Mensch in dat Climaet/so
mogen die met soo zware lasten niet bezwaert werden: 'tgeene dat tot het gemeene
beste noodigh is/moetmen practiseren. Ist niet een groote schande/datmen op een
en deselve tijdt een Kanne Spaensche Wijn inde Bahia kocht voor seven stuyvers/
door de kleyne belastinge aldaer / daermen in Pernambocq daer voor over de twee
gulden most geven? is dit de welvaert vande Gemeente gesocht of de ruine? elck een
kan hier uyt wel vebroeden/hoe schadelijck dit is tot de Populatie en Culture.

Yemant sal mogelijck hier op antwoorden/nu men dese Wijnen en Brandewij-
nen uyt Spagnien en d'Eylanden na ons Nederlandts Brasil sal brengen/ soo sullen
die dese lasten wel konnen draghen en gaerne betaelt werden. Dan die antwoord'
ick/en vraghe / of dat billick en redelijck is datmen vijftigh Gulden van een Pijp
Spaensche Wijn/sommige half/sommige 'tvierde part/sommige meer/sommige
min uytgeleckt/voor Recognitie aende Compagni in Brasil sal geven/die inde Ey-
landen of in Spagnien maer tachtigh of 'tnegentigh Gulden kost? en soo vande
Fransche Wijnen/Brandewijnen en Bieren naer advenant. Wie heeft zijn leven
oyt van grooter Tyrannyen ghehoort? 't Tis wel waer dat by de halinghe vande
Spaensche Wijnen en Brandewijnen midtsgaders den Olye uyt Spagnien ende de
Fransche Wijnen / Brandewijnen en 't Meel uyt Vranckrijck, deselve in ons Ne-
derlandts Brasil, beter koop sullen konnen gegeven werden als voor desen/ maer die
verlichtinghe is niet genoegh / dese moet daer noch by komen/dat de Compagnie
daer van niet meer en treckt als den Coningh van Portugael in zijn Brasil/op dat
onse Ingesetenen die soo goeden koop konnen drincken als de zijne. Welverstaende
soomen in't sin heeft de Populatie en Culture van ons Brasil recht te bevorderen.

't Is vreemt datmen hier noch by doet dattet in des Compagnies believen sal
staen/of sy haer Recognitie vande Spaensche Wijnen in specie sullen willen ont-
fangen: hier heeftmen al wat vreemts wederom nie voor / dat sy niet en openba-
ren/het welcke niet veel beter sal zijn als een nieuwe Tyrannije; en daerom kan
dat niet geleden werden: heeft de Compagnie Wijnen van doen/sy mach die koo-
pen/gelijck alle anderen.

Een

Een goede saecke sprupt upt dit Articul / namentlijck: datmen nu voortaen de Spaensche Wijnen upt de Eylanden in ons Nederlants Brasil sal mogen brengen/ ot accommodatie vande Cooplupden alhier en d'Ingheseтenen van Brasil: het welck men hier voorens niet heeft mogen doen/ niet tegenstaende de meenichvuldi- ge solicitatien en presentatien by de Negotianten daer over ghedaen: met aenwij- singe hoe noodich en dienstich dat dat selve was: maer neen: dat kon niet geschie- ien/dat was niet goet/dat docht niet/daer wildemen niet eens na luysteren: maer waerom doch/ de Wolven zijn van dat Aes versaet/of meugen't niet meer/of zijn oot/die daer van leefden/of men schaemt sich langer daer over/als 'twelcke strij- ende is tteghen alle reden en redelickheydt en stijl van Negotie : want van daer quamt voornamentlijck datmen in ons Brasil elck Pijp Wijns voor ontrent vijf hondert gulden most verkoopen / diemen ten tijde vande Coning van Spagnien/ daer voor hondert en hondert en twintigh of hondert en veertigh gulden verkocht: verscheelt dat niet veel? was dat langer te lijden? Dan hier van breder in't Ex- amen der Brasilsche Rebellye.

ART: 12.

De voorsz Particuliere komende voor het Reciffe, sullen gehouden wesen sich terstont aen de President ende Raden vande Hooghe Regeeringe aldaer aen te geven, ende hare medegebrachte goederen, ten overstaen van deselve, of die sy daer toe sullen ghelieven te committeren, inde Pack-Huysen vande Compagnie te lossen.

SPE:

'tIs vreemt waer dese wijse hoofden van dit Concept/dese grillen geleert heb- ben: te weten datmen alle de goederen in ons Neerlants Brasil arriverende/ eerst sal moeten in des Compagnies Packhuys brengen/ eermen die sal mogen t'huys voeren: daermen nerghens hier te Lande sulcx practiseert. Seydtmen dat sulcx noodich is/om fraude te voorkomen/ die antwoorde ick en vraghe / waeromme de Admiraliteyten in alle de Zee-Steden hier te Lande sulcx niet mede en hebben gepractiseert? Dan ick gisse dat sy dit hebben upt Portugael en Castilien/alwaer 'tselde wert gepractiseert/maer niet in rouwe of grove Waren / maer alleen in fij- ne: ende wert het sluycken daer door niet gepreveniеert maer veel eer gefaciliteert ende is dit inder daet daer-en-boven een onlijdelijcke servitude/aengaende de nat- te ende grove Waren/ende seer kostelijck: gelijck elck een dat wel kan considereren als hy eens overslaet de kosten / moeyten en schade die daer aen vast zijn / om dese goederen te lossen / en in't Pack-Huys van de Compagnie te brenghen / ende van daer wederom t'huys. Ick segge dan dat dit maer vise grillen zijn / diemen niet behoort te practiseren.

 ART: 13.

ART: 13.

Van gelijcke Ordre te ſtellen dat de bovengemelte Recognitie volgens de Tax hier te Lande gemaeckt, promtelijck worde voldaen ende betaelt.

SPE:

Dit woort in't volgende Artijckel genoeghſaem naerder verklaert/namentlijck: datmen deſelve ſal betalen voor en aleer ſy die naer hun ſullen vermogen te nemen: waer uyt alleen genoeghſaem is te ſien dat alle die by't maecken van dit Concept zijn geweeſt/inder daet meer Vyanden als Vrienden vande Welvaert van het Nederlandts Braſil geweeſt zijn/ in't minſte de Negotie niet verſtaende of wat daer toe behoort. 't Is waer in Caſtilien en Portugael doetmen ſulcx / maer daer betaeltmen gheen vijftigh of tſeſtigh ten hondert/maer boven het derde part ſoo veel niet/ behalven datmen die inden Tol laet leggen ſoo lang alſmen wil / ende daer uyt halende noch eenige Maenden tijdt heeft om ſulcx te betalen. Wat dunckt u (Leſer) behoortmen de Coopman meer laſten op te leggen/ als dat hy zijn Coopmanſchap koopt/die hy wil verſenden/en d'onkoſten betaelt die daer op loopen/tot aen Boort/ mitſgaders d'Aſſeurantie van dien/boven en behalven de moeyte die hy heeft met de bevrachtinge vande Schepen/of die aen Boort te brengen? wat dunckt u (ſegh ick) behoort hy daer mede voor zijn portie/en voor't proffijt dat hy daer op ſal doen niet te moghen paſſeren? Ick achte ja: en ſalmen hem daer-en-boven noch deſen zwaren laſt op-leggen? tot het welcke hy noch ſchier ſoo veel capitael op nieu van doen heeft als hy alrede heeft uytgegeven of beſteet: ſeker dat is al te onredelijck: en ſegge/dat al wildemen al ſchoon ſo zware Recognitie trecken (gelijck nochtans ſulcx onbehoorlijck is/als hier vooren ghesecht) datmen dat op den Coopman niet en behoort te leggen/maer veel eer op den gebruycker of uytſlyter: welverſtaende dat ick alleen ſpreecke vande groote onredelijcke Recognitie gheſtelt op de Wijnen/ Brandewijnen/etc.

ART: 14.

'tWelck geſchiet ſijnde, ſullen de voorſz particuliere vermogen hare Goederen naer hun te nemen, ende deſelve al-omme te Landewaert in Braſil, voor ſoo verre het Diſtrict vande voorſz Compagni ſich is ſtreckende, te verhandelen, ſonder eenige andere beſwaerniſſe, als by de Jnwoonderen ſelfs alrede mochte worden betaelt.

SPE:

Hier werden de particuliere Negotianten toegelaten te Landewaert in Braſil hare Goederen te verhandelen/ dat by het eerſte Artijckel haer ſcheen niet toegelaten te werden / als daer breder geſeyt is: en wert daerinne genoegſaem hoewel bedecktelijck te kennen gegeven/dat de Compagnie binnen 's Lands in haer Braſil noch

noch eenige lasten op de Coopmanschappen gesint zijn op te stellen: daer op ick dit alleen moet segghen/ dat sy de eerste thien Jaren dat niet en behoort te doen/ om de Populatie en Culture daer van dies te beter te bevorderen: gelijck dat hier vooren meer is geseght.

ART: 15.

De voorsz particuliere Schippers ontladen wesende, sullen vermoghen sich terstont herwaerts te laten bevrachten, op soodanige Kamer, als sy sullen goet vinden, en op vracht in nemen Suyckeren, Cattoen, Indigo, Tabacq, Gengibaer ende andere Waren aldaer vallende.

SPE:

Hier op valt niet veel anders te seggen dan dat de Particuliere Schippers oock behoorden so't haer gelieft/ van d'een Haven naer d'ander daer te Lande te mogen verseylen / dat haer schijnt/ by desen Text niet toeghelaten te zijn: Item dat het haer sal vry staen / ballast-Scheeps van daer naer Spagnien / Vranckrijck / de Caribische Eylanden of eenige andere Landen te moghen gaen.

ART: 16.

Mits dat vande voorsz Suyckeren alvooren de Dicimus of thiende, ende de Recognitien van 25. par sento betaelt sijn, en dat vande voorsz betalinge behoorlijck blijcke, werdende de andere Specien om de Culture vande Landen en de aentelinge van die Vruchten te bevorderen van dese belastinge voor alsnoch en tot naerder ordre geeximeert.

SPE:

't Schijnt dat dese goede Luyden/ in't maecken van dit Concept/ goet Regart genomen hebben/ naer haer oordeel/ op de Culture van hare Landen ende de aentelinge vande Suyckeren etc. te bevorderen: daer se/ na mijn oordeel/ seer weynig daer op gelet hebben. Want sy behooren immers dit geconsidereert te hebben/ of noch te considereren/ dat haer Landen meestendeel verwoest leggen/ namentlijck dat de Suycker-Molens af-gebrant/ de Beesten gedoot/ de Planten van't Riet en andere Vruchten vernielt/ de Slaven wegh gevoert/ en d'Inwoonders oock meest al of doot/ of wegh of arm zijn: en dien volgens weten sy oock wel dat/ om deselve Landen in weynigh Jaren in haer voorige stant en fleur te brengen/ gansch noodich is/ veel vryheydt aen alle die geven/ die derwaerts willen gaen woonen en groote benefitien aen die eenige verbrande of verdistrueerde Molens willen op-maecken/ en insonderheydt datse veel particuliere Coop-luyden van desen Staet mogen opwecken om derwaerts te negotieren/ ende dien volghens wijst hem selven/ datse de Gemeente of d'Inwoonders aldaer genoegsaem van alle belastinge voor d'eerste thien

Jaren

Jaren dienen 'tontlasten; Item haer ongemolesteert te laten van alle schulden so hier in Neerlandt als daer te Lande voor desen ghemaeckt: Item alle gefailleerd Persoonen van dese Landen daer vry en onbezwaert te laten leven. Item: dats niemant voor eenige schulden hier te Lande gemaeckt daer laten vervolgen/mole steren of executeren: Item datmen alle die daer komen woonen de hant biet en m raet en daet assisteert/en diergelijcke benefitien meer deselve bewijst/datmen nu nau niet en kan beschrijven: Voorts datmen alle Persoonen die een Suycker Molen heeft die vier hondert Kisten Suyckers Jaerlijcks uyt levert niet allee nobiliteert/maer oock hooge en lege Jurisdictie geeft/en andere van minder deug wat minder. Item dat alle deselve voortaen sullen geacht werden te zijn de noble se van't Landt aldaer. Item dat sy haer Gedeputeerde op alle Landt-dagen dae sullen vermoghen te senden: Item: Dat sy alle sullen vermoghen binnen de voor tijdt haer eygen Slaven uyt Angola te halen sonder eenighe tol aende Compagni daer van te betalen. Item dat alle die een verbrande of verdistrueerde Meulen w derom sullen op-maecken de voorsz thien eerste Jaren vry sullen zijn van de Dec mus en alle andere lasten; en specialijck oock vande 25. par cento. Item: dat d van d'andere Suycker-Molens die niet afgebrant zijn geweest de Decimus ma alleen sullen betalen/en diergelijcke andere Benefitien meer/hier voor dees tijdt lang te verhalen. En wat aengaet de Negotianten datmen die sacht en soet ha delt gelijck voor desen geseyt. Op alsulcken wijse hadden sy haer Concept behoore gheformeert te hebben.

ART: 17.

Welcke Ladinge met kennisse vande Hooge Regeeringe inghenomen w sende, sullen de voorsz Schippers daer mede wederom à Droicture in dese Lan den keeren, ter plaetse ende inde Kamer op dewelcke sy bevracht sijn.

SPE:

Hier aen en gebreeckt niet dan dat deselve Schippers gehouden sullen zijn voo de Compagnie eenige Soldaten/Suyckeren/Brasilien-Hout of diergelijcke w derom mede te nemen.

ART: 18.

Ende deselve lossen inde Pack-Huysen vande Compagnie, om behalven d vracht van Schipper en Bewinthebberen te betalen het recht vande voor Compagnie, ende dese Permissie, als volcht.

ART: 19.

Van een Kist Suycker van 24. Aroben tot Amsterdam 16. gulden, in Zee lant 15. guld. 10. stuy: Inde Maze en het Noorder Quartier 15. gulden: to

Gronigen

Groninghen 19. gulden, behalven d'inkomende Convoy van 2. gulden 12.
8. penningen: en het arbeyts-loon van thien ſtuyvers: ende een groot op ye-
der pont Suycker, Blancos ende Maſcuvados.

SPE:

Hier vooren Artijckel 16. ſtellen ſy datmen aende Compagnie vande Suycke-
ren de Dicimus of thiende en noch 25. per cento in Braſil ſal betalen: hier eyſſchen
ſy noch van elcke Kiſt 16. gulden tot Amſterdam komende/ Item voor d'inkomen-
de Convoy 2. gulden 12. ſtuyvers 8. penningen. Item noch 10. ſtuyvers. Item
noch een groot van elck pont namentlijck 15. gulden van elcke Kiſt / maeckende
te ſamen wel ſes-en-tachtigh gulden voor yder Kiſt Blancos/ en wel tſeſtigh gul-
den voor elcke Kiſt Maſcuvados. Dewelcke in Braſil maer koſten/ de Blancos/
tot 20. ſchellingen yeder Arobe gerekent/ een hondert vier-en-veertigh gulden en
de Maſcuvados/ yeder Arobe tot 10. ſchellingen gerekent/ twee-en tſeventig gul-
den/ bedragende dat door een ſeven-en-tſeſtigh ten hondert/ of van elck pont Blan-
cos ſcherp drie ſtuyvers / en van elck pont Maſcuvados twee ſtuyvers: ſtelt hier
noch by de vracht die de particuliere aen de Schipper ſullen moeten geven dat ten
minſten ſes of acht gulden noch ſal bedragen: midtſgaders d'Aſſeurantie dat wel
12. gulden op een Kiſt Blancos en wel 6. gulden op elcke Kiſt Maſcuvaden be-
draecht / ſoo beſiet eens wat haer de Suyckeren hier te Lande ſullen koſten. Wie
en ſiet hier niet als in een klaren Spiegel. Dattet voor alle de particuliere onghe-
raden is derwaerts te Negotieren / ten aenſien de Compagnie met alle haer prof-
fijten ſouden deur gaen: foey wat ſchandelijcke laſten zijn dit! wat apparentie iſ-
ſer dat op dit Reglement het Nederlands Braſil haeſt ſal gecultiveert en gepopuleert
werden? Wie ſal ſoo geck hier te Lande gevonden werden die hier op eenige ver-
vallen/ verbrande of verdiſtrueerde Suycker-Molen in Braſil ſal gaen opmaken?
Wie kan hier uyt ſien dat ons Neerlandts Braſil, by vrede met de Portugeſen en
vreetſame Poſſeſſie / het Portugaelſch Braſil ſal uyt het Vaer-Water varen? daer
op nochtans in alle manieren behoorde na te trachten: wie en ſiet hier niet het
contrarie? Ick ſegge derhalven/ datmen met meer circumſpectie een Reglement
of Concept moet maecken/ ende een heel andere/ die zijn opſicht heeft op de herſtel-
linge/ vermederinge en vaſt-ſtellinge vande Braſilſche Negotie/ Populatie en Cul-
ture van't Landt ende de verſeeckeringhe van dien/ ende inſonderheydt oock op de
uytbreydinge of voortplantinge vande ware Chriſtelijcke Gereformeerde Religie
onder de blinde Braſilianen als Negros / daer tot noch toe niet veel devoirs toe is
gedaen: ende dat Concept wil ſoo alleen hier te Lande niet geſmeet zijn/ maer veel
eer in Braſil door verſtandige en wijſe Mannen en met kenniſſe/ advijs en goet vin-
den vande verſtandighſte Ingeſetenen aldaer; ende dat van tijdt tot tijdt/ deſelve
corrigerende en amplierende naer des tijdts ghelegentheydt/ even gelijckmen van
Jaer tot Jaer een Wijngaert leyt / ſnoeyt en op bint: ende is daeromme mijn ad-
vijs/ datmen dit Concept t'eenemael annulleert / ende voor eerſt maer den handel

van ons Nederlandts Brasil en Angola open stelt voor elck een hier te Lande/ en alle Onderdanen van desen Staet buyten 's Landts woonende/ om voor haer particulier als voor reeckeningh van andere buyten dese Provintien woonende daer te moghen Negotieren/ en dat met Schepen/ Schippers en Boots-Luyden alleen van dese Landen. Dat geen andere als Ingeboornen of die thien Jaren hier te Lande of onder desen Staet hebben geseten/ en die Professie doen vande Gereformeerde Religie derwaerts sullen moghen gaen woonen/ wat de Belastinghe / Tollen/ Schattingen/ Accijsen en diergelijcke aengaet/ dat sulcx alles wert ghestelt in handen vande Hooge Regeeringhe aldaer/ om daerinne te ordonneren sulcx deselve van tijdt tot tijdt noodig en oorboor sal vinden: Doch dat ondertusschen van de uytgaende Goederen/ hier te Lande betaelt sal werden drie vier of vijf ten hondert / en dat die daer mede vry sullen zijn ginder inkomende: dat alle Waren van andere Landen als Spagnien/ de Eylanden/ Noorwegen/ Engelandt/ Yrlandt/ Vranckrijck/ Terranova etc. daer inkomende/ sullen betalen de waerde van vijf of ses par cento. Voorts datmen voor eerst en by provisie vande Suyckeren hier te Lande inkomende niet meer als thien gulden voor een Kist Blancos/ ses gulden voor een Kist Mascuvados/ ende vier gulden voor een Kist Panelos sal betalen / behalven thien stuyvers voor arbeyts-loon ; ende dat alle Schippers borge sullen stellen datse geen Brasilsche Waren in eenige andere Landen sullen lossen als dese Provintien. Ende dit is voor eerst al ghenoegh: de reste sal van tijdt tot tijdt wel gevonden werden by de Regeeringe in Brasil/ en de Suyckeren soodanigh meer beswaert als noodich en dienstigh sal zijn.

ART: 20.

Van Taback, Indigo, Cattoen, Gengiber ende andere Vruchten, sal niet meer als het inkomende Convoy en arbeyts-loon betaelt werden.

SPE:

Hier mocht yemant nu vragen/ waeromme dat de Compagnie soo weynig stelt op dese Vruchten/ daerse soo veel stelt op de Suyckeryen? Die antwoord' ick / om dat die Vruchten tot noch toe in Brasil weynigh zijn aengequeeckt / en op andere plaetsen in West-Indien meest vallen / en datse deselve in abondantie in Brasil gaerne soude aensoecken / het welcke dan kan gheschieden als daer kleyne lasten op zijn ghestelt/ soo in't uytgaen aldaer als in't inkomen alhier. En wil ick alle verstandige nu t'oordeelen gheven of de Compagnie of d'Autheuren van dit Concept haer selven hier niet tegen spreecken/ en mijn seggen bevestingen/ namentlijck datmen voor de eerste thien Jaren de Suyckeren weynig beswaert om de opbouwinghe van alle de verwoeste of verbrande Suycker-Molens / en het maecken van't Suycker daer door te beter te bevorderen / en het Landt te Populeren en te Cultiveren.

ART: 21.

ART: 21.

Van gelt vijf ten hondert.

ART: 22.

Van Goederen uyt het Vaderlant over gebracht ende in Braſil niet verteert konnende werden, vijf ten hondert: Doch Vivres 'tſy natte of droge en ſullen niet mogen vervoert worden.

SPE:

Men vraecht waerom datmen ſoo veel op de Contanten ſtelt daer uytgaende/en men antwoort om 'tgelt daer te houden/ende de Retouren in Suyckeren en andere Waren te doen doen: Ondertuſſchen ſoo en weten ſy niet of en willen niet conſi-dereren/dat ſy ſelfs oorſaecke zijn van datmen 'tgelt ſoo ſchoon daer uyt het Landt ervoert heeft/ om dat de particuliere met minder ſchade daer mede haer Retour ſouden doen als met Suyckeren en dat door de zware Recognitie/vrachten en andere laſten die ſy daer op hadden geſtelt. Wiltmen daerom tgelt daer in't Lant houden/ſo moetmen maken dat de Particulieren haer Retouren met proffijt in Suyckeren en andere Vruchten konnen doen. Voorts hoe is dat practicabel datmen vijf ten hondert van't gelt ſoude konnen krijghen daer uytgaende of hier inkomende/by deſen open handel? wie en ſal niet konnen voor een par cento aenden Schipper te geven ſo veel gelt daer aen Boort / ende hier in Huys krijgen als hy wil? ſoo is dat Artijckel voor alſnoch ontydigh.

'tIs mede groote onrede datmen vande Goederen diemen daer niet verkoopen kan/hier inkomende vijf per cento ſoude geven; want die luyden die ſulcx moeten doen/zijn alreede genoegh geſlagen/ende behooren daerom niets te geven.

'tIs oock onnoodigh op Vivres yets te ſetten/ want waer ſal dat geſien werden datmen eenige van daer hier in't Landt ſal brengen? die Luyden ſoud'men ſeggen zijn puer-ſteecken mal.

ART: 23.

Ende ingevalle het mocht ghebeuren datter ten tijde van het aenkomen of verblijf vande Schepen in Braſil, gene Ladinghe mochte werden ghevonden, ſullen deſelve als vry ſijnde, van daer ledigh moghen vertrecken, ende haer proffijt inde Caribiſche Eylanden ende voorts buyten de Limiten vande Compagni ſoecken.

SPE:

Dit Artijckel is ganſch onnoodigh in't Concept, alſoo den vryen handel dat van ſelfs wijſt; en waert beter geweeſt in plaetſe van dien geſtelt te hebben / dat gheen

Suyckeren uyt Brasil als na dese Landen vervoert sullen werden/of nergens ontladen als daer/ende dat de Schippers daer voorzen sullen borghe stellen: ende alsoo souden veel Schippers met een gedeelte van haer Vracht of de Retouren van haer overgebrocht Cargasoen/in't Passant naer Vranckrijck of de Caribische Eylanden konnen lopen/om haer volle ladinge daer voorts te soecken. Sulcx dat dit Artijckel oock inpartinent is: de Navigatie van desen Staet wil soo nau niet gebonden zijn: en om dese accomodatie sullen te meer Schepen derwaerts gaen.

ART: 24.

Ende op dat al het gene voorsz is, wel ende pertinentlijck werde na ghekomen, sullen de particuliere Negotianten op haer Schepen ghehouden wesen een Supra Carge vande Compagnie op te nemen, sijnde desselfs Mont-Kosten ende Tractement inde Kajuyt tot laste vande Compagnie: Oock daer-en-boven borge te stellen ter Somme van twaelf gulden vijf stuyvers, behalven het verbrandt vande Schepen en Goederen, dewelcke, soose contrarie deses bevonden worden ghedaen te hebben, ten behoeve vande Compagnie, sullen werden geconfisqueert.

SPE:

Dit Artijckel is van gheen beter Stoffe als meest alle anderen: want waer toe ist van noode een Supra Carge op de particuliere Schepen te stellen? anders als om de Schippers daer mede te quellen? sonder eenigh proffijt daer van te ghenieten. Want is dat noodigh om Fraude voor te komen hier in't beladen en ontladen der Schepen: waeromme en practiseert dat d'Admiraliteyt niet? ist om in Brasil toe te sien soo in't lossen als beladen der selver? hier voorzen is aengewesen dat de Goederen van inkomen in Brasil niets behooren te gheven. Ende wat het laden daer aengaet/daer toe konnen daer eenige Persoonen houden en gebruycken soo't noodigh is/gelijckmen in Spagnien en Portugael doet/ maer ick achte dat sulcx oock onnoodigh sal zijn/om dat alle de Suyckeren aldaer eerst in't Compagnies Pack-Huys sullen werden gebracht/ende van daer door haer Dienaers aen Boort vande Schepen. Ende sullen alsoo oock verspaert konnen werden de onkosten van alle de voornoemde Supra Carge, die anders in't Jaer veel duysenden souden bedragen.

Wat hier voorts vande Borgh-tocht geseyt wert ter Somme van twaelf Gulden vijf stuyvers verstaen ick niet / want wat Schipper is niet suffisant voor die kleyne Penninck? Ende heb ick hier voorzen oock geseyt waer voor dat sy in Specie behoorde borge te stellen.

ART: 25.

Ende op dat t'eenemael alle sluyckeryen, dewelcke soude moghen begaen werden,

werden, ofte ten opsichte vande Persoonen die daer aen schuldigh sijn , ofte ten opsichte vande Goederen ende Waerde der selver niet even swaer konnen gerekent werden, sal de Confiscatie indien deele, hier vooren generalijck gestelt, gereguleert worden in dier voegen als hier naer volght: Te weten: soo de Fraude of Contraventie is gepleeght by de Bevrachters of Inladers, dat deselve sullen verbeuren alle haer in-Gescheepte Goederen en Scheeps-Portien soose eenige daerin hebben. Ende by aldien de Reders de voorsz Fraude ofte Contraventie mochten begaen hebben , dat alle haer parten Scheeps sullen worden geconfisqueert: Ende de Schipper komende te Frauderen ofte Contravenieren, dat deselve sal verbeuren sijn gesloken ingeladen Goederen, Gagie ende Scheeps-Portie, en daer-en-boven noch arbitralijck en naer exigentie van saecken worden gestraft: maer by de Coopman of Bevrachter sonder kennisse vanden Schipper eenige Waren of Coopmanschappen gesteecken of verborghen wesende onder andere Goederen , die soo swaren Recht aende Compagnie niet schuldigh sijn, als de voorsz onder-gesteecken of verborghen Goederen , ende de Schipper deselve Goederen alsoo uyt des Compagnies Pack-Huys ingenomen hebbende, sonder van't voorsz onder-steecken of verborghen te weten, sal daer over niet straf-baer wesen, maer de voorsz Koopman sal verbeuren alle sijn in-Gescheepte Goederen, ende oock sijn Scheeps-parten, soo hy daer eenige heeft, doch ingevalle de Schipper mochte Gefrundeert ofte Gecontravenieert hebben met kennisse, ofte voor Rekeninge vande gheheele Rederye, sal daer door niet alleene verbeuren sijne maent-gelden ende gesloocke Goederen, maer sullen oock geconfisqueert worden het Schip met de in-gheladen Goederen de voorsz Rederye toebehoorende. Ende wat aengaet de Boots-Gesellen of Matrosen, soo wanneer sy buyten ordre of last vande Schipper , in't laden of lossen vande Goederen of andersints, eenighe Fraude of Contraventie komen te doen, deselve sullen verbeuren hare voeringhe ende verdiende maent-gelden, midtsgaders daer-en-boven oock noch arbitralijck naer de gewichtigheydt van't Feyt ghestraft worden. Wyders, soo wanneer bevonden wert datter eenighe Fraude of Contraventie is gepleeght, sonder datmen nochtans weet wie daer aen schuldigh is , dat alsdan de Schipper en alle de Matrosen, daer over in voegen voorsz straf-baer sullen sijn, ten ware yemant van hen-luyden den hant-dadigen of schuldighen quamen aen te wijsen, in welcker ghevalle deselve hant-dadighe alleen sal of sullen straf-baer wesen, ende soodanige aenwijser sal vande straffen vry wesen, al hadde hy selfs mede

mede handadigh geweeſt, ende ſijnen naem ſal niet gemelt werden. Maer ſoo wanneer de voorſz begaene Fraude of Contraventie aen dien vande voorſz Compagnie onbekent ſal weſen, ende dat echter yemandt van't voorſz Boots-Volck deſelve Fraude of Contraventie komt t'ontdecken, ende den hant-da-digen of ſchuldigen bekent maecken, niet alleenelijck en ſal vry weſen vande voorſz ſtraffen by aldien hy mede onder de ſchuldighe mocht weſen, maer dat hy daer-en-boven voor Premiſſie ſal genieten een derde part inde Confiſcatie van alle 'tgeene dat d'andere ſchuldige ſullen hebben verbeurt, ende dat ſijnen naem oock niet en ſal werden gemelt.

SPE:

'tIs goet te ſien dat de goede Heeren en Mannen die over dit Concept hebben geſeten gheen verſtant vande Negotie en Zeevaert deſer Landen en hebben / noch geen Lief hebbers van deſelve/ en noch veel min vande West-Indiſche Compagnie zijn: Sijnde te verwonderen dat nu by de Bewinthebbers ſoo groote reynigheydt/ oprechtigheyt en vroomigheydt in haer mede-Coop-luyden/ Schippers en Boots-Luyden ver-eyſſchen/ daerſe ſelfs ſoo onreyn / vuyl en beſmet zijn. 'tIs vreemt datſe wijſer willen zijn als d'Admiraliteyt/ ende t'eenemael vinniger en onbeleef der tegen haer eygen Conſoorten als deſelve. Seker ſy laten haer voorſtaen dat de Coop-luyden haer/ ende ſy niet de Coop-luyden van doen hebben. Ick ben wel verſekert/ dat/ hadde 't Landt ſoo oock gehandelt / dat de Negotie en Zeevaert deſer Landen al lange wech gejaeght en hier uyt het Landt als ghebannen ſouden zijn. Doch laet ons deſe nieuwe West-Indiſche Tyrannye eens gaen examineren. 't Soude volgen/ na dit ſchoon Concept dat ingeval by de Bevrachters / Inladers/ of Reders eenigh Pack goets/ mogelijck het vijftighſte part niet zijnde van haer Cargaſoen / ende waer van 'trecht vande Compagnie gheen thien gulden bedraeght/ verzwegen of niet recht aengegeven hadden/ datſe daerom NOTA niet alleen haer heel Cargaſoen maer oock haer Portien Scheeps ſouden verbeuren. Item ſoo de Schipper een vieren-deel Boters of een hondert pont Kaes vijf of ſes/ of yet wat anders / dat hy voor zijn eyghen Reeckeningh wil mede nemen om een ſtuyver daer aen te winnen/ quam te ſluycken/ ſoo ſal hy alle 'tſelve/ gevonden werdende/ niet alleen verbeuren maer daer over noch zijn Gagie en Scheeps-Portie/ en arbitralijck worden geſtraft. Item. Dat ſoo de Boots-Geſellen of Matroſen NOTA eenighe Fraude komen te doen/ 'tſy datſe een Pack goets/ dat niet uyt het Compagnies Pack-Huys komt/ over nemen/ daer van 't Recht der ſelver/ moghelijck geen thien gulden importeert/ of een Kiſt Suyckers over ſetten die geſluyckt werdt/ dat ſy daerom NOTA haer Voeringhe en verdiende Gagie ſouden verbeuren/ en noch arbitralijck geſtraft werden. Item. Dat ſoo wanneer bevonden wert datter eenighe diergelijcke Fraude is gepleeght/ ſonder datmen nochtans weet wie daer aen ſchuldigh is / dat alſdan de Schipper en alle de Matroſen daer over in-

voegen

voegen voorsz straf-daer sullen zijn. Wie heeft zijn leven van grooter indiscretie ja Tyrannye in't stuck van Negotie gehoort? 't Is niet te verwonderen dat de saken vande Compagnie soo qualijck hebben gegaen/ daer dusdanige Geesten/ als die dit Concept hebben gesmeet/ aen 't Roer staen en 't bewint hebben. Ick wil vertrouwen dat haer Ho: Mo: hier beter ordre in sullen stellen/ en voor eerst by provisie een soodanigh ander Concept of Reglement maecken / daer aen alle Coop-luyden en Ingesetenen van desen Staet en oock van Brasil goet contentement sullen hebben/ ende waer door de Populatie en Culture van het Nederlandts Brasil met macht in handen ghenomen ende in weynigh Jaren voltrocken sal zijn: ende sal't daer naer eerst tijdt zijn een Reglement te maken die altijdt sal blijven.

Hier op sullen die vande Compagnie vragen: waermen dan d'onkosten sal vinden die sy sullen doen soo aen haer Bewinthebbers / Boeckhouders en Dienaers hier te Lande/ als aen haer Soldaten/ Officieren/ Hooge Raden en Dienaers daer te Lande. Deselve geef ick tot antwoort: datse het out Spreeck-woort moeten volgen: Datmen sijn Teering na sijn Neering moet setten: Sy moeten menageren: wat zijnder so veel Bewinthebbers van noode? als elck negende part een heeft dat is meer dan genoech/ want wat salder doch te doen zijn? den Handel van Guinea en Cabo Verde heeft weynigh arbeyts aen: ghelijck oock het Provideren vande Magazijnen van Kruyt en alle andere noodige Ammunitie van Oorloghe/ haer Dienaers de Pack-Huys-Meesters met haer onder-Knechten sullen op de inkomende Suyckeren passen en daer van Notitie houden en die aen den Boeckhouders overgeven: haer Cassiers sal de Penningen daer van ontfangen en weder uyt gheven. Aengaende de Provisie van eet-waren voor de Soldaten/ die sal onnodig zijn van hier uyt dese Landen te doen/ maer die salmen in Brasil versorghen want daer sal alles goeden koop zijn/ door den open-handel en kleyne belastinge; de Soldaten salmen daer te Lande met gelt betalen ghelijckmen hier doet/ en daer door sal daer gelt komen en omgaen. Twee duysent Soldaten tot besettinge van gansch Brasil en Angola is voor eerst genoegh/ daer naer/ als 't Landt redelijck gepopuleert is/ en d'Inwoonders op Wapenen zijn geset/ isser soo veel niet van doen. 't Landt volkomentlijck gepopuleert zijnde/ salmen 't met een duysent Soldaten wel af sien. Alle onnoodighe Officieren en Raden moetmen daer oock versparen. Mijns achtens soudet een Gouverneur zijnde een eerlijck / Religieus/ verstandigh en wijs Man/ voor eerst/ alles wat de Hooge Raden en de Raden van Justitie nu doen / seer wel konnen verrichten: want die soude alles met advijs vande verstandighste Persoonen daer te Lande/ buyten koste vande Compagnie konnen overleggen/ ende sich op alles perfect informeren/ ende hy selfs moste met een kleyn tractement te vrede en van een kleyne menage zijn/ en meer uyt liefde dat doen als om zijn eygen particulier. Oorlog-Schepen zijn daer niet van noode/ noch oock veel andere Officieren hier te lang te verhalen. Watter nu by dusdanige menage te kort quam/ dat mosten de Provintien daer by leggen/ mits aen haer pertinente Rekeninge doende van alle d'inkomsten en gedaede onkosten.

Enige

Eenige sullen ongetwijffelt hier op vragen: ofmen dan de Participanten gheen uyt-deelinghe sal doen / of hoement dan daer mede sal maecken? Antwoort/mijn advijs soude zijn datmen alle de proffijten van Guinea Cabo verde en St. Thome daer toe alleen soude ghebruycken/dewelcke Jaerlijcks wel seven Tonnen Gouts sullen uytbrengen/als die Negotien na behooren werden waer ghenomen/ en dienvolgens wel vier ten hondert van't ingeleyt Capitael.

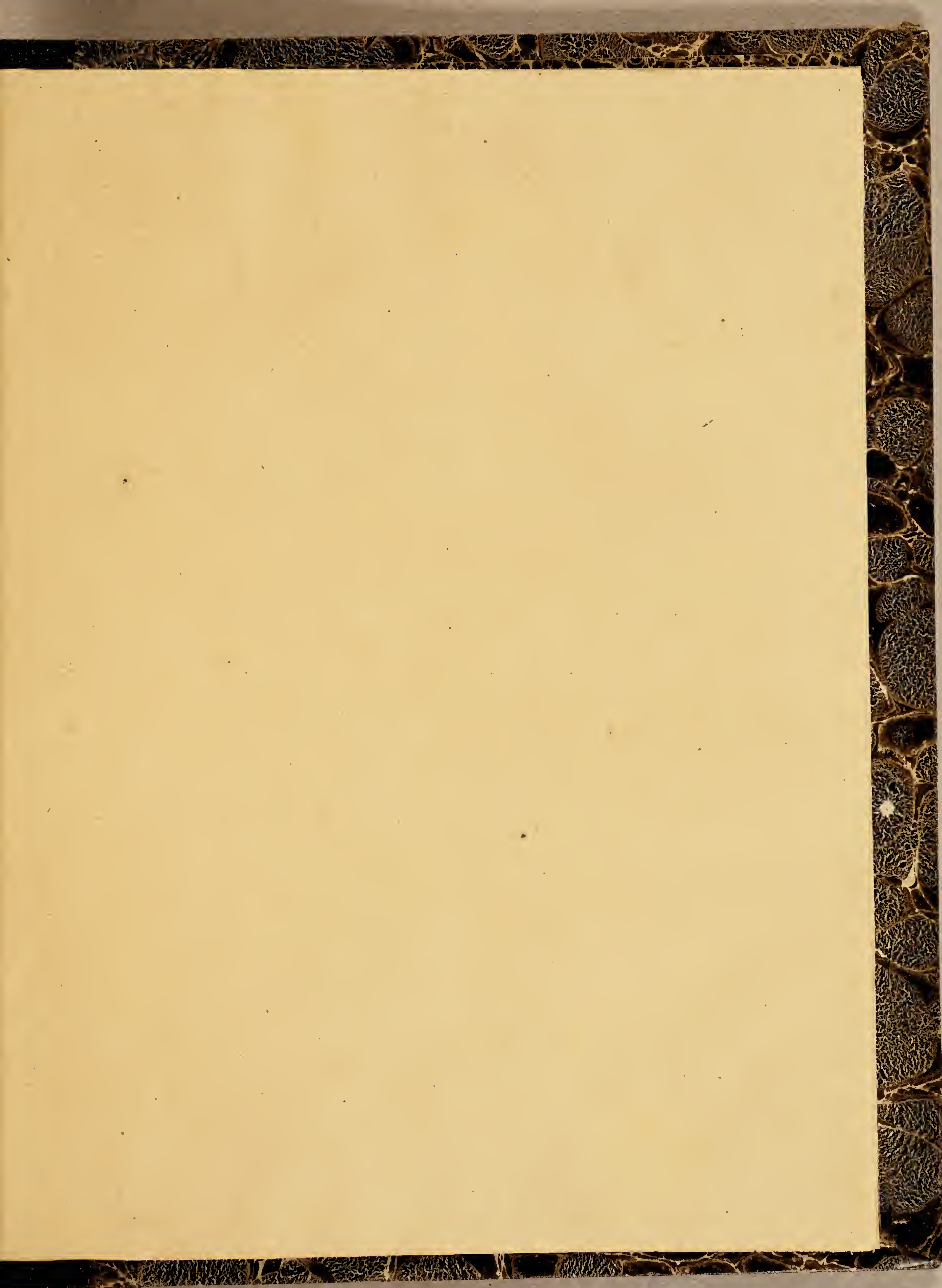
Maer wat raet sal men dan vraghen / met de Penninghen die de Compagnie op Interesse heeft? Anwoort: mijn advijs soude zijn dat de Provintien deselve aennamen en haer Obligatien daer van passeren/ingaende een Jaer na de Restitutie van Brasil tegen vier ten hondert af te lossen alst haer gelieft/ mits daer teghen genietende de thien duysent Kisten Suyckers by Portugael belooft.

Nu ick en kan niet anders sien/of/de Vrede met Portugael getroffen/ onse verlooren plaetsen gerestitueert/'t Landt of d'Ingesetenen in rust en vrede weder gestelt/den Handel voor de particuliers open gheset / ende deselve voor de eerste thien Jaren sonderlingh niet bezwaert/en 'tgene hier boven meer is geseyt geresolveert en vast gestelt zijnde/of de West-Indische Actien souden dadelijck op haer Capitael loopen/en soo was voor eerst die schade gerepareert.

Zijnde niet eens daer aen te twijffelen/of na de thien Jaren sullen de proffijten vande Compagnie alleen uyt Brasil en Angola wel dertigh Tonnen Gouts bedragen/alle onkosten af getrocken/die aen de Participanten sullen konnen boven haer Interessen uytgedeelt werden / en sullen haer Actien van tijdt tot tijdt daer door hooger en hooger loopen tot twee/drie ja vier hondert per cento toe.

Dit zijn dan mijn Speculatien op dit Concept, die ick niet heb konnen laten alle Liefhebbers mede te deelen / versoeckende deselve met een onpartydigh oordeel t'examineren.

E Y N D E.

HT